

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έβδομο τμήμα)

της 20ής Οκτωβρίου 2021 *

«Υπαλληλική υπόθεση – Υπάλληλοι – Πειθαρχική διαδικασία – Άρθρο 266 ΣΛΕΕ –
Διοικητικές έρευνες – Αρχή της χρηστής διοικήσεως – Αρχή της αμεροληψίας –
Προσφυγή ακυρώσεως και αγωγή αποζημιώσεως»

Στην υπόθεση T-220/20,

Petrus Kerstens, κάτοικος La Forclaz (Ελβετία), εκπροσωπούμενος από τον C. Mourato,
δικηγόρο,

προσφεύγων-ενάγων,

κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον B. Mongin και την A.-C. Simon,

καθής-εναγομένης,

με αντικείμενο προσφυγή-αγωγή δυνάμει του άρθρου 270 ΣΛΕΕ, με την οποία ζητείται, αφενός, η ακύρωση του σημειώματος της Επιτροπής της 27ης Μαρτίου 2017 με το οποίο ο προσφεύγων-ενάγων ενημερώθηκε για την επανάληψη πειθαρχικής διαδικασίας και της αποφάσεως της 11ης Ιουλίου 2019 με την οποία του απεστάλη προειδοποίηση και, αφετέρου, η αποκατάσταση της ζημίας που ισχυρίζεται ο προσφεύγων-ενάγων ότι υπέστη λόγω της διεξαγωγής και της διάρκειας τριών πειθαρχικών διαδικασιών,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έβδομο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. da Silva Passos, πρόεδρο, V. Valančius (εισηγητή) και L. Truchot,
δικαστές,

γραμματέας: L. Ramette, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της
22ας Απριλίου 2021,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

- 1 Ο προσφεύγων-ενάγων [στο εξής: προσφεύγων], Petrus Kerstens, είναι πρώην υπάλληλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Εργάστηκε στο Γραφείο «Διαχείριση και Εκκαθάριση των Ατομικών Δικαιωμάτων» (PMO), όπου υπηρέτησε ως προϊστάμενος μονάδας μεταξύ 2003 και 2011, και στη συνέχεια ως σύμβουλος της Γενικής Διεύθυνσης (ΓΔ) «Ανθρώπινοι Πόροι και Ασφάλεια». Από 1ης Απριλίου 2016 είναι συνταξιούχος.
- 2 Πρώτον, στις 20 Ιουλίου 2012, στο πλαίσιο επίλυσης διαφοράς μεταξύ αυτού και της Επιτροπής, ο προσφεύγων συνέταξε εσωτερικό σημείωμα κατόπιν του οποίου η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει πειθαρχική διαδικασία υπό τα στοιχεία CMS 12/063, για τον λόγο ότι το σημείωμα αυτό περιείχε εκφράσεις που θεωρήθηκαν προσβλητικές. Η ως άνω διαδικασία κατέληξε στην έκδοση της αποφάσεως της 15ης Απριλίου 2014 με την οποία επιβλήθηκε επίπληξη στον προσφεύγοντα (στο εξής: απόφαση της 15ης Απριλίου 2014).
- 3 Με την απόφαση της 18ης Μαρτίου 2016, Kerstens κατά Επιτροπής (F-23/15, EU:F:2016:65), το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέρριψε την προσφυγή που ασκήθηκε κατά της αποφάσεως της 15ης Απριλίου 2014.
- 4 Ο προσφεύγων άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως αυτής, την οποία το Γενικό Δικαστήριο έκανε δεκτή με την απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 2017, Kerstens κατά Επιτροπής (T-270/16 P, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2017:74).
- 5 Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε, στις σκέψεις 62 έως 70 της αποφάσεως της 14ης Φεβρουαρίου 2017, Kerstens κατά Επιτροπής (T-270/16 P, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2017:74), ότι η πειθαρχική διαδικασία CMS 12/063 κινήθηκε χωρίς να έχει διεξαχθεί προηγούμενη διοικητική έρευνα, χωρίς να έχει προηγουμένως ακουστεί ο προσφεύγων και χωρίς να έχει προσηκόντως συνταχθεί έκθεση έρευνας κατά το πέρας τέτοιας έρευνας, κατά παράβαση των υποχρεώσεων που υπέχει η Επιτροπή. Εξ αυτού το Γενικό Δικαστήριο συνήγαγε, στις σκέψεις 88 και 89 της εν λόγω αποφάσεως, ότι η πειθαρχική διαδικασία, την οποία όφειλε να έχει κινήσει η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή (στο εξής: ΑΔΑ) βάσει σχετικής έρευνας και εκθέσεως που θα την περάτωνε, αλλά και κατόπιν ακροάσεως του προσφεύγοντος, ενείχε ουσιώδεις πλημμέλειες λόγω των παραβάσεων αυτών, οπότε δεν μπορούσε να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο να είχε καταλήξει η διαδικασία σε διαφορετικό αποτέλεσμα αν είχαν τηρηθεί οι κανόνες που τη διέπουν και αν ο προσφεύγων είχε ακουστεί. Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο αναίρεσε την απόφαση της 15ης Απριλίου 2014.
- 6 Με σημείωμα της 6ης Απριλίου 2017, η ΑΔΑ ενημέρωσε τον προσφεύγοντα ότι, στο πλαίσιο της εκτελέσεως της αποφάσεως της 14ης Φεβρουαρίου 2017, Kerstens κατά Επιτροπής (T-270/16 P, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2017:74), είχε δώσει εντολή στην Υπηρεσία Ερευνών και Πειθαρχικών Κυρώσεων (IDOC) της Επιτροπής, αφενός, να επαναλάβει την πειθαρχική διαδικασία CMS 12/063 ab initio και με νέο αριθμό CMS και, αφετέρου, να αφαιρέσει από τον ατομικό φάκελο του προσφεύγοντος την κύρωση της επιπλήξεως που του επιβλήθηκε με την απόφαση της 15ης Απριλίου 2014.
- 7 Στις 18 Απριλίου 2017 ο προσφεύγων υπέβαλε διοικητική ένσταση κατά του σημειώματος της ΑΔΑ της 6ης Απριλίου 2017.

- 8 Στις 25 Ιουλίου 2017 η ΑΔΑ απέρριψε την ένσταση αυτή.
- 9 Δεύτερον, στις 7 Σεπτεμβρίου 2015, λόγω υπονοιών δημοσιοποίησης εμπιστευτικών πληροφοριών σε παραλήπτη εκτός του θεσμικού οργάνου, η ΑΔΑ αποφάσισε να κινήσει κατά του προσφεύγοντος άλλη πειθαρχική διαδικασία υπό τα στοιχεία CMS 15/017. Το πειθαρχικό συμβούλιο εξέδωσε στις 7 Απριλίου 2016 αιτιολογημένη γνώμη, με την οποία έκρινε ότι ο προσφεύγων δεν είχε τηρήσει το καθήκον πίστωσης και ότι δικαιολογούνταν πειθαρχική ποινή με χρηματικές συνέπειες. Εντούτοις, λόγω της αιτήσεως αναιρέσεως που είχε ασκήσει ο προσφεύγων κατά της αποφάσεως της 18ης Μαρτίου 2016, Kerstens κατά Επιτροπής (F-23/15, EU:F:2016:65), η ΑΔΑ αποφάσισε να αναστείλει την πειθαρχική διαδικασία εν αναμονή της έκβασης της αιτήσεως αναιρέσεως και ενημέρωσε σχετικώς τον προσφεύγοντα με σημείωμα της 19ης Σεπτεμβρίου 2016.
- 10 Με σημείωμα της 27ης Μαρτίου 2017, η Επιτροπή ενημέρωσε τον προσφεύγοντα ότι, κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως της 14ης Φεβρουαρίου 2017, Kerstens κατά Επιτροπής (T-270/16 P, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2017:74), η πειθαρχική διαδικασία CMS 15/017 συνεχίστηκε και ότι, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η IDOC δεν είχε διενεργήσει διοικητική έρευνα πριν από την ακρόαση του προσφεύγοντος βάσει του άρθρου 3 του παραρτήματος ΙΧ του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: ΚΥΚ), η ίδια είχε δώσει εντολή στην IDOC να επαναλάβει την πειθαρχική διαδικασία από το στάδιο κατά το οποίο εμφιλοχώρησε η πλημμέλεια αυτή, η οποία ήταν ίδια με τη διαπιστωθείσα από το Γενικό Δικαστήριο στη διαδικασία CMS 12/063. Η διοικητική ένσταση που υπέβαλε ο προσφεύγων στις 18 Απριλίου 2017 κατά του σημειώματος αυτού απορρίφθηκε από την ΑΔΑ στις 25 Ιουλίου 2017.
- 11 Στις 10 Νοεμβρίου 2017, ο προσφεύγων άσκησε προσφυγή ακυρώσεως κατά του σημειώματος της 27ης Μαρτίου 2017 όπως και κατά του σημειώματος της 6ης Απριλίου 2017 που μνημονεύεται στη σκέψη 6 ανωτέρω. Με τη διάταξη της 26ης Ιουνίου 2018, Kerstens κατά Επιτροπής (T-757/17, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2018:391), το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι τα προσβαλλόμενα σημειώματα δεν συνιστούσαν βλαπτικές πράξεις καθόσον έπρεπε να χαρακτηρισθούν ως προπαρασκευαστικές πράξεις στο πλαίσιο εν εξελίξει πειθαρχικών διαδικασιών. Η διάταξη αυτή επικυρώθηκε κατ' αναίρεση με τη διάταξη της 22ας Ιανουαρίου 2019, Kerstens κατά Επιτροπής (C-577/18 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:129).
- 12 Τρίτον, στις 27 Σεπτεμβρίου 2016, η ΑΔΑ κίνησε χωριστή πειθαρχική διαδικασία κατά του προσφεύγοντος, υπό τα στοιχεία CMS 16/009, σχετικά με «μη συνάδουσες προς τον ΚΥΚ συμπεριφορές» που υιοθέτησε ο προσφεύγων έναντι μελών της διοικήσεως στο πλαίσιο της πειθαρχικής διαδικασίας CMS 15/017.
- 13 Με σημείωμα της 21ης Ιουνίου 2017, η IDOC διαβίβασε στον προσφεύγοντα τα εντάλματα έρευνας για τις διαδικασίες CMS 15/017 (νυν CMS 17/009) και CMS 12/063 (νυν CMS 17/010). Κατόπιν αιτήματος του προσφεύγοντος, η ακρόασή του στο πλαίσιο των διαδικασιών αυτών και στο πλαίσιο της διαδικασίας CMS 16/009 αναβλήθηκε επανειλημμένως. Στις 4 Απριλίου 2018, η IDOC κοινοποίησε στον προσφεύγοντα σημείωμα σχετικά με τις προσαπτόμενες πράξεις, καλώντας τον να διαβιβάσει τις παρατηρήσεις του εντός προθεσμίας δέκα ημερών. Η έκθεση διοικητικής έρευνας διαβιβάστηκε στη ΓΔ «Ανθρώπινοι Πόροι και Ασφάλεια» την 1η Αυγούστου 2018. Η ακρόαση του προσφεύγοντος έλαβε χώρα στις 28 Ιανουαρίου 2019.

- 14 Με απόφαση της 11ης Ιουλίου 2019 (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), με την οποία περατώθηκαν οι διαδικασίες CMS 16/009, CMS 17/009 και CMS 17/010, η ΑΔΑ διαπίστωσε ότι η συμπεριφορά του προσφεύγοντος συνιστούσε παράβαση των άρθρων 11, 12 και 17 του ΚΥΚ. Ωστόσο, αποφάσισε να μην κινήσει πειθαρχική διαδικασία εις βάρος του και να του απευθύνει προειδοποίηση δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο β', του παραρτήματος ΙΧ του ΚΥΚ.
- 15 Ο προσφεύγων υπέβαλε στις 29 Αυγούστου 2019 διοικητική ένσταση κατά της αποφάσεως αυτής. Η ένσταση απορρίφθηκε με απόφαση της ΑΔΑ της 19ης Δεκεμβρίου 2019.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

- 16 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 16 Απριλίου 2020, ο προσφεύγων άσκησε την υπό κρίση προσφυγή-αγωγή.
- 17 Η έγγραφη διαδικασία περατώθηκε στις 4 Νοεμβρίου 2020.
- 18 Στις 30 Νοεμβρίου 2020 ο προσφεύγων ζήτησε τη διεξαγωγή επ' ακροατηρίου συζητήσεως, βάσει του άρθρου 106 του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου.
- 19 Κατόπιν πρότασης του εισηγητή δικαστή, το Γενικό Δικαστήριο (έβδομο τμήμα) έκανε δεκτή την αίτηση του προσφεύγοντος και προχώρησε στην προφορική διαδικασία.
- 20 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Γενικού Δικαστηρίου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 22ας Απριλίου 2021.
- 21 Ο προσφεύγων ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:
 - να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση καθώς και το σημείωμα της 27ης Μαρτίου 2017 της ΑΔΑ με το οποίο ενημερώθηκε για την επανάληψη της διαδικασίας CMS 15/017 (νυν CMS 17/009).
 - να υποχρεώσει την Επιτροπή να του καταβάλει το ποσό των 30 000 ευρώ προς ικανοποίηση της ηθικής βλάβης την οποία ισχυρίζεται ότι υπέστη, και
 - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.
- 22 Η Επιτροπή ζητεί, κατ' ουσίαν, από το Γενικό Δικαστήριο:
 - να απορρίψει την προσφυγή-αγωγή στο σύνολό της
 - να καταδικάσει τον προσφεύγοντα στα δικαστικά έξοδα.

ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Επί του αιτήματος ακυρώσεως

- 23 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι με τη διάταξη της 26ης Ιουνίου 2018, Kerstens κατά Επιτροπής (T-757/17, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2018:391), το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι το σημείωμα της 27ης Μαρτίου 2017 δεν συνιστά βλαπτική πράξη. Επομένως, διαπιστώνεται ότι το αίτημα ακυρώσεως του σημειώματος αυτού είναι απαράδεκτο.
- 24 Προς στήριξη του αιτήματος ακυρώσεως, ο προσφεύγων επικαλείται τρεις λόγους. Με τον πρώτο λόγο ακυρώσεως προβάλλει παράβαση του άρθρου 266 ΣΛΕΕ με την αιτιολογία ότι η Επιτροπή έλαβε απρόσφορα μέτρα για την εκτέλεση της αποφάσεως της 14ης Φεβρουαρίου 2017, Kerstens κατά Επιτροπής (T-270/16 P, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2017:74), σχετικά με την απόφαση της 15ης Απριλίου 2014 με την οποία του επιβλήθηκε επίπληξη στο πλαίσιο της πειθαρχικής διαδικασίας CMS 12/063 (νυν CMS 17/010) και ότι παραβίασε την αρχή non bis in idem. Με τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως προβάλλεται παράβαση του άρθρου 266 ΣΛΕΕ, παραβίαση της αρχής της χρηστής διοίκησης, η οποία περιλαμβάνει την υποχρέωση αμερόληπτης και δίκαιης εξετάσεως των υποθέσεων, παραβίαση της αρχής περί τεκμηρίου αθωότητας και προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας. Τέλος, με τον τρίτο λόγο ακυρώσεως προβάλλεται παράβαση του άρθρου 266 ΣΛΕΕ, παραβίαση των κανόνων διαδικασίας που έχουν εφαρμογή στην περίπτωση διοικητικής έρευνας και στις πειθαρχικές διαδικασίες, προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας καθώς και παράβαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως.
- 25 Το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι επιβάλλεται καταρχάς η εξέταση του δεύτερου λόγου ακυρώσεως.
- 26 Στο πλαίσιο του λόγου αυτού, ο προσφεύγων υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι κάθε νέα πειθαρχική διαδικασία πρέπει να παρέχει εγγυήσεις αμεροληψίας και δίκαιης κρίσης, όπως επιτάσσει η αρχή της χρηστής διοικήσεως που κατοχυρώνεται στο άρθρο 41 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης). Υπογραμμίζει ότι η αρχή της αμεροληψίας έχει διττή διάσταση, τόσο υποκειμενική όσο και αντικειμενική, και επιβάλλει στην πειθαρχική αρχή, αφενός, να μην εκδηλώνει με τη συμπεριφορά της μεροληψία ή προσωπικές προκαταλήψεις και, αφετέρου, να είναι αντικειμενικά αμερόληπτη παρέχοντας όλα τα επαρκή εχέγγυα για τον αποκλεισμό κάθε σχετικής εύλογης αμφιβολίας.
- 27 Κατά τον προσφεύγοντα, η επανάληψη των πειθαρχικών διαδικασιών εν προκειμένω είχε ως συνέπεια ότι, κατά παράβαση των αρχών που μνημονεύονται στη σκέψη 26 ανωτέρω, οι ίδιες διοικητικές αρχές και οι ίδιοι υπεύθυνοι κλήθηκαν να επανεξετάσουν φακέλους που είχαν ήδη χειριστεί.
- 28 Ο προσφεύγων υποστηρίζει επιπλέον ότι η ΑΔΑ, ομαδοποιώντας για τους σκοπούς μιας και μόνης έρευνας τις τρεις πειθαρχικές διαδικασίες με στοιχεία CMS 12/063 (νυν CMS 17/010), CMS 15/017 (νυν CMS 17/009) και CMS 16/009, παρέβη το καθήκον της αντικειμενικής αμεροληψίας. Συγκεκριμένα, η ομαδοποίηση αυτή εκφράζει τη βούληση της ΑΔΑ να επιβαρύνει περαιτέρω τον προσφεύγοντα και να ζητήσει την εξέταση της διαδικασίας CMS 12/063 (νυν CMS 17/010) από πειθαρχικό συμβούλιο. Κατά τον προσφεύγοντα, οι τρεις διοικητικές έρευνες διεξήχθησαν χωριστά και οι τρεις εκθέσεις επισυνάφθηκαν ως παραρτήματα στην ενιαία τελική έκθεση της IDOC μόνον κατά το στάδιο της ολοκλήρωσης των ερευνών.

- 29 Ο προσφεύγων επισημαίνει, τέλος, ότι η υπεύθυνη ερευνών στο εσωτερικό της IDOC αναφορικά με τις δύο πειθαρχικές διαδικασίες CMS 12/063 (νυν CMS 17/010) και CMS 15/017 (νυν CMS 17/009) είναι η καταγγέλλουσα των πραγματικών περιστατικών που εξετάστηκαν στο πλαίσιο της τελευταίας αυτής πειθαρχικής διαδικασίας. Ο προσφεύγων αμφισβητεί την υποκειμενική αμεροληψία της καταγγέλλουσας καθώς και της γενικής διευθύντριας της ΓΔ «Ανθρώπινοι Πόροι και Ασφάλεια», η οποία εμπλέκεται σε πολλές διαδικασίες που τον αφορούν. Αμφισβητεί επίσης την αντικειμενική αμεροληψία της διαδικασίας ενιαίας έρευνας λόγω της συμμετοχής της καταγγέλλουσας στην έρευνα αυτή, ως υπεύθυνης για τη διεξαγωγή της.
- 30 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι οι τρεις πειθαρχικές διαδικασίες που αφορούν τον προσφεύγοντα ομαδοποιήθηκαν για λόγους οικονομίας της διαδικασίας. Κατά την Επιτροπή, η IDOC και η ΑΔΑ, ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, δεν επιχείρησαν να επιδεινώσουν την κατάσταση του προσφεύγοντος ή να ενεργήσουν εις βάρος του, αλλά, αντιθέτως, κατέστησαν δυνατή την επιβολή μίας μόνον προειδοποίησης για το σύνολο των πραγματικών περιστατικών που οδήγησαν στις τρεις αυτές διαδικασίες.
- 31 Η Επιτροπή υποστηρίζει, όσον αφορά την αμφισβήτηση της αμεροληψίας της υπεύθυνης ερευνών καθώς και της Γενικής Διευθύντριας της ΓΔ «Ανθρώπινοι Πόροι και Ασφάλεια», ότι ο προσφεύγων κάνει λόγο μόνο για υπαινιγμούς ή φόβους οι οποίοι δεν είναι δυνατόν να επαληθευτούν. Κατά την Επιτροπή, το ίδιο ισχύει και όσον αφορά την αμφισβήτηση της αμεροληψίας της διαδικασίας έρευνας λόγω του ότι στη συγκεκριμένη έρευνα συμμετέχει, ως υπεύθυνη, η καταγγέλλουσα των πραγματικών περιστατικών που οδήγησαν στη διαδικασία CMS 15/017 (νυν CMS 17/009).
- 32 Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 41 του Χάρτη, το οποίο, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, ΣΕΕ, έχει το ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες, κατοχυρώνει το δικαίωμα χρηστής διοίκησης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, δυνάμει του άρθρου 41, παράγραφος 1, του Χάρτη, δικαίωμα κάθε προσώπου στην αμερόληπτη εξέταση των υποθέσεων του από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης.
- 33 Κατά τη νομολογία, η Διοίκηση υποχρεούται, δυνάμει της αρχής της χρηστής διοικήσεως, να εξετάζει με επιμέλεια και αμεροληψία όλα τα κρίσιμα στοιχεία της συγκεκριμένης υποθέσεως της οποίας επιλαμβάνεται και να συγκεντρώνει όλα τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία για την άσκηση της διακριτικής της ευχέρειας, καθώς και να διασφαλίζει την ομαλή διεξαγωγή και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών που εφαρμόζει (βλ. απόφαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2014, B&S Europe κατά Επιτροπής, T-222/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2014:837, σκέψη 39 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 34 Υπενθυμίζεται επίσης ότι η επιταγή περί αμεροληψίας καλύπτει, αφενός, την υποκειμενική αμεροληψία, κατά την οποία κανένας επιφορτισμένος με την υπόθεση υπάλληλος του θεσμικού οργάνου δεν πρέπει να εκδηλώνει μεροληψία ή προσωπικές προκαταλήψεις, και, αφετέρου, την αντικειμενική αμεροληψία, κατά την οποία το θεσμικό όργανο πρέπει να παρέχει επαρκή εχέγγυα για τον αποκλεισμό κάθε εύλογης σχετικής αμφιβολίας (βλ. απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2019, ADDE κατά Κοινοβουλίου, T-48/17, EU:T:2019:780, σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Στο πλαίσιο της εξετάσεως της αμεροληψίας μιας συλλογικής διαδικασίας, το γεγονός ότι οι αμφιβολίες ως προς τη δημιουργούμενη εντύπωση αμεροληψίας επηρεάζουν μόνον ένα πρόσωπο στους κόλπους συλλογικού οργάνου δεν είναι κατ' ανάγκην καθοριστικής σημασίας, δεδομένου ότι το πρόσωπο αυτό είχε τη δυνατότητα να ασκήσει αποφασιστική επιρροή κατά τις συζητήσεις (απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2019, ADDE κατά Κοινοβουλίου, T-48/17, EU:T:2019:780, σκέψη 58).

- 35 Όσον αφορά την υποκειμενική αμεροληψία, από τη νομολογία προκύπτει ότι η αμεροληψία αυτή τεκμαίρεται μέχρις αποδείξεως του εναντίου (βλ. απόφαση της 27ης Νοεμβρίου 2018, *Mouvement pour une Europe des nations et des libertés κατά Κοινοβουλίου*, T-829/16, EU:T:2018:840, σκέψη 49 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 36 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι, εν προκειμένω, ο προσφεύγων δεν προσκόμισε αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία να προκύπτουν αμφιβολίες ως προς την υποκειμενική αμεροληψία της διαδικασίας έρευνας.
- 37 Όσον αφορά την αντικειμενική αμεροληψία μιας έρευνας, το Γενικό Δικαστήριο έχει κρίνει ότι αυτή απουσιάζει εφόσον αποδειχθεί ότι, πριν από την έναρξη της έρευνας, ένα από τα πρόσωπα που θα αναλάμβανε τη διενέργειά της είχε λάβει γνώση των πραγματικών περιστατικών που αποτέλεσαν το αντικείμενό της κατόπιν προσωπικής διαβουλεύσεως με τον καταγγέλλοντα, και ενώ το οικείο θεσμικό όργανο μπορούσε να διορίσει ως υπάλληλο αρμόδιο για τη διενέργεια της έρευνας πρόσωπο το οποίο δεν είχε καμία προηγούμενη γνώση των πραγματικών περιστατικών και, ως εκ τούτου, δεν ήγειρε καμία εύλογη αμφιβολία ως προς την αμεροληψία του έναντι του άλλου διαδίκου (πρβλ. απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2019, *UZ κατά Κοινοβουλίου*, T-47/18, κατά της οποίας εκκρεμεί αίτηση αναιρέσεως, EU:T:2019:650, σκέψεις 51 έως 56).
- 38 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι η υπεύθυνη για τη διεξαγωγή της ενιαίας έρευνας που κινήθηκε για τις τρεις διαδικασίες CMS 16/009, CMS 15/017 (νυν CMS 17/009) και CMS 12/063 (νυν CMS 17/010) είναι εκείνη η οποία κατήγγειλε τα πραγματικά περιστατικά που αποτέλεσαν το αντικείμενο της διαδικασίας CMS 15/017 (νυν CMS 17/009), ήτοι η προϊσταμένη της μονάδας «HR IDOC 1».
- 39 Εξάλλου, αποδεικνύεται ότι η ως άνω καταγγέλλουσα διαδραμάτισε μεταγενέστερα ενεργό ρόλο στη διεξαγωγή της έρευνας που διεξήχθη στο πλαίσιο της διαδικασίας CMS 15/017 (νυν CMS 17/009), ως πρόσωπο επιφορτισμένο με τη διεύθυνση της ενιαίας έρευνας για τις τρεις πειθαρχικές διαδικασίες. Πράγματι, αφενός, με υπηρεσιακό σημείωμα της 21ης Ιουνίου 2017, το πρόσωπο αυτό επισήμανε στον προσφεύγοντα ότι είχε λάβει εντολή την 1η Ιουνίου 2017 να διευθύνει την εν λόγω έρευνα και διόρισε προς τούτο δύο πρόσωπα αρμόδια για τη διενέργειά της. Αφετέρου, η τελική έκθεση για την έρευνα υπεγράφη ιδιοχείρως, πράγμα που αποδεικνύει την πραγματική συμμετοχή της καταγγέλλουσας στην έρευνα.
- 40 Συναφώς, η Επιτροπή παραδέχθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι, ακόμη και αν ο ενεργός ρόλος του προσώπου αυτού δεν αποδεικνυόταν ακριβώς, υπό την ιδιότητά της ως υπεύθυνης για την παρακολούθηση, την ποιότητα και την πληρότητα της επίμαχης έρευνας, η ίδια είχε τη δυνατότητα να παρέμβει κατά την παραλαβή του σχεδίου έρευνας.
- 41 Υπό την ίδια έννοια, έχει κριθεί ότι το πρόσωπο που είναι αρμόδιο για τη διενέργεια της έρευνας ασκεί τις εξουσίες που διαθέτει υπό την εποπτεία του υπευθύνου της διοικητικής έρευνας, ο οποίος μπορεί να του απευθύνει οδηγίες (απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2020, *Broughton κατά Eurojust*, T-87/19, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2020:464, σκέψη 70). Επομένως, τα καθήκοντα του υπευθύνου διοικητικής έρευνας δεν έχουν απλώς παθητικό χαρακτήρα και του παρέχουν πάντοτε τη δυνατότητα να παρεμβαίνει στο πλαίσιο εκκρεμούς έρευνας.
- 42 Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η επίμαχη κατάσταση, η οποία παρουσιάζει ταυτότητα προσώπων όπως διαπιστώθηκε στην σκέψη 38 ανωτέρω, ενείχε τον αντικειμενικό κίνδυνο το πρόσωπο που ήταν υπεύθυνο για τη διεξαγωγή της ενιαίας έρευνας να έχει ήδη σχηματίσει γνώμη ή να είναι προκατειλημμένο σχετικά με τη συμμετοχή του προσφεύγοντος στις πράξεις

που του προσάπτονταν στο πλαίσιο της διαδικασίας CMS 15/017 (νυν CMS 17/009) πριν καν ακόμη διεξαχθεί η έρευνα. Λαμβανομένου υπόψη, ειδικότερα, του ρόλου του εν λόγω προσώπου στη διεξαγωγή της έρευνας και της επιρροής που μπορούσε να έχει στο περιεχόμενο της τελικής έκθεσης, πρέπει να γίνει δεκτό ότι μια τέτοια κατάσταση μπορεί να δημιουργήσει στον προσφεύγοντα εύλογες αμφιβολίες ως προς την αντικειμενική αμεροληψία της έρευνας. Συναφώς, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, το Γενικό Δικαστήριο δεν υποχρεούται να εξακριβώσει αν η υπεύθυνη για τη διεξαγωγή της ενιαίας έρευνας ήταν πράγματι προκατειλημμένη έναντι του προσφεύγοντος, δεδομένου ότι αρκεί να υφίσταται εύλογη αμφιβολία, η οποία δεν μπορεί να αρθεί (πρβλ. απόφαση της 27ης Μαρτίου 2019, August Wolff και Remedia κατά Επιτροπής, C-680/16 P, EU:C:2019:257, σκέψη 37).

- 43 Υπό τις περιστάσεις αυτές, ο προσφεύγων βασίμως υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν οργάνωσε τη διαδικασία έρευνας που διεξήχθη κατά την επανάληψη των τριών πειθαρχικών διαδικασιών κατά τρόπο ώστε να του παράσχει επαρκείς εγγυήσεις ως προς την αντικειμενική αμεροληψία της διαδικασίας. Το γεγονός αυτό είναι ικανό να καταστήσει πλημμελή την πειθαρχική διαδικασία στο σύνολό της.
- 44 Ωστόσο, κατά πάγια νομολογία, μια διαδικαστική πλημμέλεια μπορεί να δικαιολογήσει την ακύρωση πράξεως μόνον εάν, ελλείψει της πλημμέλειας αυτής, η διαδικασία θα μπορούσε να καταλήξει σε διαφορετικό αποτέλεσμα (πρβλ. απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 2017, Kerstens κατά Επιτροπής, T-270/16 P, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2017:74, σκέψη 74 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 45 Στο πλαίσιο της εξετάσεως αυτής, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των πραγματικών περιστατικών της συγκεκριμένης υποθέσεως, ιδίως δε η φύση των αιτιάσεων και το εύρος των διαδικαστικών πλημμελειών που έχουν διαπραχθεί σε σχέση με τις εγγυήσεις που παρέχονται στον υπάλληλο (απόφαση της 15ης Απριλίου 2015, Πιπιλιάγκας κατά Επιτροπής, F-96/13, EU:F:2015:29, σκέψη 65).
- 46 Η πειθαρχική διαδικασία που προβλέπεται στο παράρτημα ΙΧ του ΚΥΚ περιλαμβάνει δύο χωριστά στάδια. Το πρώτο στάδιο συνίσταται στη διεξαγωγή αμερόληπτης διοικητικής έρευνας, η οποία κινείται με απόφαση της ΑΔΑ, ακολουθείται από τη σύνταξη έκθεσης για την έρευνα και περατώνεται, κατόπιν ακροάσεως του ενδιαφερομένου για τις πράξεις που του προσάπτονται, με τα πορίσματα που συνάγονται από την εν λόγω έκθεση. Το δεύτερο στάδιο αποτελείται από την πειθαρχική διαδικασία, αυτή καθεαυτήν, η οποία κινείται από την ΑΔΑ με βάση την ως άνω έκθεση έρευνας και συνίσταται είτε στην κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας χωρίς προηγούμενη γνωμοδότηση του πειθαρχικού συμβουλίου είτε στην ενώπιον του συμβουλίου διαδικασία, βάσει έκθεσης που συντάσσεται από την ΑΔΑ ανάλογα με τα πορίσματα της έρευνας και τις παρατηρήσεις που υπέβαλε το ενδιαφερόμενο πρόσωπο σχετικά με αυτήν.
- 47 Επομένως, η διοικητική έρευνα έχει σημαντικό ρόλο και είναι ικανή να επηρεάσει την πειθαρχική διαδικασία. Ειδικότερα, βάσει της έρευνας αυτής και της ακροάσεως του ενδιαφερομένου υπαλλήλου, η ΑΔΑ εκτιμά, πρώτον, αν πρέπει να κινήσει πειθαρχική διαδικασία, δεύτερον, αν πρέπει, ενδεχομένως, η διαδικασία αυτή να διενεργηθεί ενώπιον πειθαρχικού συμβουλίου και, τρίτον, τα πραγματικά περιστατικά των οποίων επιλαμβάνεται το πειθαρχικό συμβούλιο, όταν η διαδικασία κινείται ενώπιόν του.

- 48 Επομένως, δεν μπορεί να αποκλειστεί η περίπτωση κατά την οποία η διοικητική έρευνα θα μπορούσε να οδηγήσει σε διαφορετική εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και, ως εκ τούτου, να έχει διαφορετικές συνέπειες, αν είχε διεξαχθεί με όλες τις εγγυήσεις αμεροληψίας (πρβλ. απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 2017, Kerstens κατά Επιτροπής, T-270/16 P, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2017:74, σκέψη 82).
- 49 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο προσφεύγων μπορούσε να διατηρεί εύλογες αμφιβολίες ως προς την αντικειμενική αμεροληψία της έρευνας και, επομένως, των πειθαρχικών διαδικασιών που είχαν κινηθεί εις βάρος του.
- 50 Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτός ο δεύτερος λόγος και να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση, χωρίς να είναι απαραίτητο να εξεταστούν οι υπόλοιποι λόγοι ακυρώσεως που προβάλλει ο προσφεύγων.

Επί του αιτήματος χρηματικής ικανοποίησης

- 51 Ο προσφεύγων ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο να υποχρεώσει την Επιτροπή να του καταβάλει συνολικό ποσό 30 000 ευρώ ως χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη που εκτιμά ότι υπέστη. Ισχυρίζεται ότι οι τρεις επίδικες πειθαρχικές διαδικασίες, οι οποίες διήρκεσαν σχεδόν οκτώ έτη, έξι έτη και τέσσερα έτη, του προκάλεσαν άγχος καθώς και προβλήματα υγείας. Επιπλέον, υποστηρίζει ότι έβλαψαν την υπόληψη και την τιμή του, ενώ η σταδιοδρομία του ήταν άψογη μέχρι την πραγματοποίησή τους.
- 52 Η Επιτροπή αντικρούει τα επιχειρήματα του προσφεύγοντος και ζητεί να απορριφθεί το αίτημα χρηματικής ικανοποίησης.
- 53 Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία στον τομέα της δημόσιας διοίκησης, η θεμελίωση εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης εξαρτάται από τη συνδρομή ενός συνόλου προϋποθέσεων που αφορούν τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς που προσάπτεται στο θεσμικό όργανο, την ύπαρξη πραγματικής ζημίας, καθώς και την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της προσαπτόμενης συμπεριφοράς και της προβαλλόμενης ζημίας (πρβλ. αποφάσεις της 1ης Ιουνίου 1994, Επιτροπή κατά Brazzelli Lualdi κ.λπ., C-136/92 P, EU:C:1994:211, σκέψη 42, και της 16ης Δεκεμβρίου 2010, Επιτροπή κατά Petrilli, T-143/09 P, EU:T:2010:531, σκέψη 45 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Οι τρεις αυτές προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται σωρευτικά, πράγμα που σημαίνει ότι, εφόσον ελλείπει μία από αυτές, δεν μπορεί να καταλογιστεί ευθύνη στην Ένωση (βλ. απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2017, Παρασκευαΐδης κατά Cedefop, T-601/16, EU:T:2017:757, σκέψη 78 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 54 Επομένως, ακόμη και σε περίπτωση που στοιχειοθετηθεί πταίσμα θεσμικού ή άλλου οργάνου ή οργανισμού της Ένωσης, καταλογίζεται ευθύνη στην Ένωση μόνον εφόσον, μεταξύ άλλων, ο προσφεύγων αποδείξει ότι έχει πραγματικά υποστεί ζημία (βλ. απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2017, Παρασκευαΐδης κατά Cedefop, T-601/16, EU:T:2017:757, σκέψη 79 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 55 Υπενθυμίζεται επίσης ότι, κατά πάγια νομολογία, η ακύρωση παράνομης πράξεως μπορεί να συνιστά, αυτή καθεαυτήν, πρόσφορη και, κατ' αρχήν, επαρκή ικανοποίηση κάθε ηθικής βλάβης που τυχόν προκάλεσε η εν λόγω πράξη (πρβλ. αποφάσεις της 9ης Ιουλίου 1987, Hochbaum και Rawes κατά Επιτροπής, 44/85, 77/85, 294/85 και 295/85, EU:C:1987:348, σκέψη 22, και της 9ης Νοεμβρίου 2004, Montalto κατά Συμβουλίου, T-116/03, EU:T:2004:325, σκέψη 127 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 56 Εντούτοις, η ακύρωση παράνομης πράξεως δεν μπορεί να συνιστά, αυτή καθαυτήν, πρόσφορη ικανοποίηση όταν ο προσφεύγων-ενάγων αποδεικνύει ότι υπέστη ηθική βλάβη η οποία είναι δυνατόν να διαχωριστεί από την παρανομία που δικαιολογεί την ακύρωση και δεν μπορεί να επανορθωθεί πλήρως με την ακύρωση αυτή (βλ. απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 2009, Μιχαήλ κατά Επιτροπής, T-49/08 P, EU:T:2009:456, σκέψη 88 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 57 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι η προβαλλόμενη από τον προσφεύγοντα ηθική βλάβη απορρέει ευθέως από την έλλειψη νομιμότητας της διαδικασίας έρευνας που κινήθηκε κατά την επανάληψη των τριών επίμαχων πειθαρχικών διαδικασιών.
- 58 Ωστόσο, μολοντί ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι οι εν λόγω διαδικασίες, λόγω της διάρκειάς τους, του προκάλεσαν άγχος καθώς και προβλήματα υγείας και ότι έθιξαν την υπόληψη και την τιμή του, δεν προσκομίζει, προς στήριξη των ισχυρισμών του, κανένα συγκεκριμένο στοιχείο ικανό να αποδείξει το υποστατό της βλάβης αυτής.
- 59 Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι οποιαδήποτε ηθική βλάβη ενδέχεται να έχει υποστεί ο προσφεύγων θα ικανοποιηθεί προσηκόντως και επαρκώς με την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως.
- 60 Ως εκ τούτου, το αίτημα χρηματικής ικανοποίησης πρέπει να απορριφθεί.
- 61 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι η προσφυγή-αγωγή πρέπει να γίνει δεκτή κατά το μέρος με το οποίο ζητείται η ακύρωση της προσβαλλομένης απόφασης και να απορριφθεί κατά τα λοιπά.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 62 Κατά το άρθρο 134, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων, κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά έξοδά του. Πάντως, αν τούτο δικαιολογείται από τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως, το Γενικό Δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει ότι ένας διάδικος φέρει, πέραν των δικαστικών εξόδων του, και μέρος των εξόδων του αντιδίκου.
- 63 Επειδή η προσφυγή-αγωγή έγινε μερικώς δεκτή, το Γενικό Δικαστήριο, κατά δίκαιη κρίση των περιστάσεων της υποθέσεως, αποφασίζει ότι ο προσφεύγων φέρει το ένα τρίτο των δικαστικών εξόδων του, τα δε λοιπά δικαστικά έξοδά του φέρει η Επιτροπή, η οποία φέρει, επιπλέον, και τα δικά της δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έβδομο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 11ης Ιουλίου 2019, με την οποία επιβάλλεται προειδοποίηση στον Petrus Kerstens.**
- 2) Απορρίπτει κατά τα λοιπά την προσφυγή-αγωγή.**

3) Η Επιτροπή φέρει, πέραν των δικαστικών εξόδων της, τα δύο τρίτα των δικαστικών εξόδων του P. Kerstens.

Da Silva Passos

Valančius

Truchot

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 20 Οκτωβρίου 2021.

(υπογραφές)